

Numărul 9. Oradea-mare 27 febr. (11 martie) 1900. Anul XXXVI.

Apare duminica. Abonament pe an 16 coroane, pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Ziua învierii.

Epilog dramatic în 3 acte
de

Henric Ibsen.

Persoanele:

Arnold Rubek, sculptor.

Doamna **Maja Rubek**.

Ulfheim, proprietar.

Doctorul stațiunii balneare.

Irena.

O călugăriță.

Servitori, vizitatorii baii, copii.

Actul întâi se petrece într-o stațiune balneară, la țărmul mării; al doilea și al treilea la un sanatoriu între munți.

ACTUL ÎNȚIL.

(În fața hotelului a cărui parte principală se vede puțin la dreapta. Un fel de squar cu fântâni artesiene, cu grupe-grupe de copaci mari, bătrâni și cu boschete de arbuști.

În stânga un pavilion mic, îmbrăcat aproape cu totul în viață sălbatecă și în iarbă. Înaintea lui mese și scaune. În fund, dând apoi în mare, fjordul cu istmuri și cu mici insule în depărtare. Foarte dimineață de vară, caldă, liniștită, scăldată 'n soare.

Rubek și dna **Maja** stau pe scaune de nucleu, la o masă așezată pe iarbă din fața hotelului. Tocmai au dejunat și acum beau șampanie. **Rubek** e în vîrstă, o personalitate distinsă, poartă o jachetă de catifea, încolo e îmbrăcat ușor, ca de vară. Dna **Maja** e încă tînără, are trăsături frumoase, și ochi vioi plini de semănătate, dar în care se citește o umbră de oboseală. E îmbrăcată într'un elegant costum de călătorie. Fie-care ține câte-o gazetă 'n mână.)

Maja (stă puțin ca și cum ar aștepta ca **Rubek** să înceapă vorba. Apoi lasă gazeta 'n jos și suspină.) Ah! Da! Da!

Rubek (luându-și ochii de pe gazetă.) Ce-i, **Maja**? Ce-i cu tine?

Maja. Ia ascultă puțin. Ce liniște-î aici.

Rubek (surîzînd ușor.) Poți tu s'o auzi?

Maja. Ce?

Rubek. Liniștea?

Maja. Sigur că pot.

Rubek. La urma urmelor cam ai dreptate, copila. Într'adevăr, se poate auzi și liniștea.

Maja. Se poate, slava Domnului! Mai ales când e atât de chinuitoare . . . ca aici.

Rubek. Ca aici la bai vrei să zici?

Maja. Ca pretutindeni, aici, în patrie. În oraș eră destul sgomot, destulă mișcare și totuș mi se pă-

TITU MAIORESCU.

rea că în toate sgomotele și frământările alea eră ceva a pustiū, a mort.

Rubek (uștându-se la ea scrutător.) Ia, spune drept, Maja: nu ți-ar paré bine să ne vedem odată iar acasă?

Maja (privindu-l.) Ție ți-ar paré bine?

Rubek (codindu-se.) Mie?

Maja. Ei, ție. Tu ai fost printre streinî mai mult ca mine. Ți-ar paré bine să te veđi acasă?

Rubek. Drept să-ți spun: nu tocmăi mult.

Maja (vicioă.) Veđi? Șcieam eū asta.

Rubek. Am pribegit, poate prea multă vreme și m'am instreinat cu totul de legaturile din țară.

Maja (iși trage scaunul mai aproape de Rubek, cu căldură.) Șcii ce, Rubek? Hai să plecăm și de aici. Căt de eurénd.

Rubek (cam nerăbdător.) Chiar ăsta-i gândul nostru, dragă Maja, șcii prea bine.

Maja. De ce nu chiar acum? Ia inchipuiește-ți căt ne-am simți de bine și la largul nostru în noua și drăguța noastră casă!

Rubek (suridénd binevoitor.) Ar trebui să zicem: în drăguțul nostru *domiciliū conjugal*.

Maja (scurt.) Par' că mai bine-mi vine să-i zic *casă*. Să-i zicem așa.

Rubek (invéluind-o îndelung cu privirea.) De altfel, tu ești o drăgalașă și curioasă ființa.

Maja. Să fiiu eū atât de curioasă?

Rubek. Da, într'adevăr.

Maja. Și de ce? Poate fiiind că nu-mi prea place să-mi omor vremea pe-aici?

Rubek. Dar cine-ar fi bun-bucuros să călătorească spre Nord, tocmăi în vara asta?

Maja. Ei, uite: eū.

Rubek. Tu... sigur, eū înse nu.

Maja. Doamne sfinte! Cine-ar fi cređut că aici, la noi s'ar fi putut schimbă lucrurile atât de mult... ș-atât de repede! Și când me gândesc că nu-s mai mult de patru ani de când am pornit de aici.

Rubek. Da... maritată.

Maja. Maritată. Ce-are a face una cu alta?

Rubek (urmând.) ... Și de când te-ai făcut dna profesor, capétând un frumos domiciliū conjugal... pardon! o splendida casă — așa me exprim mai bine. Iar lângă lacul Taunitz o vila unde totul e aranjat cu atăta pricepere și gust. Aș puté zice minunat, superb... Și loc e destul, dar numai nu trebuie să ne ranim prea dese-ort.

Maja (indiferentă.) Loc și de cele ale casei, slavă Dlu, nu ne lipsese.

Rubek. Iar tu ai venit în legături mai variate și mai bune, în contact cu un cere mai cult ca acela cu care erai obișnuita acasă.

Maja (privindu-l.) A! Da! Cu alte cuvinte eū m'am schimbat.

Rubek. Da, Maja, tu.

Maja. Numai eū? Și oamenii de pe-aici nu?

Rubek. Și ei... așa puțin. N'aș puté dice că se vor fi făcut mai amabili.

Maja. Cred și eu.

Rubek (schimbând tonul.) Șcii ce impresie am eū când me gândesc la viața celor ce me 'neongioara!

Maja. Nu. Ia, spune.

Rubek. Mi-aduc aminte de noaptea când am venit cu trenul încoace.

Maja. Dar tu dormia în vagon.

Rubek. Nu tocmăi. Observam cum încetă sgo-

motul la toate haltele alea cari nu se mai isprăviaū. Auđicam liniștea ca și tine, Maja.

Maja. Hm! Ca mine!... Da.

Rubek. Și atunci am înțeleș căt de departe ajunseserăm noi!... Par' c'au fi fost acasă. Trenul se opriă la toate haltele, de și nu se simțiă nici umbra de călător.

Maja. Da de ce se mai opriă dacă nu eră nimeni p'acolo?

Rubek. Șcii eū? Nimeni nu se da jos, nimeni nu se ureă 'n vagon. Dar trenul poposiă la fie-ce halta de credea că n'o s'o mai porneasca. Auđicam cum merg doi oameni în sus și 'n jos pe peron. Unul avea un felinar în mână. Și 'n liniștea nopții, oamenii aceia șoptiaū, cu vocea inăbușită, nospunéndu-și nimic.

Maja. Tocmăi așa. În totdeauna se ved doi oameni plimbându-se 'n sus și 'n jos și vorbind —

Rubek. — Nînicurî. (Cu un ton mai animat.) Mai așteaptă și tu. Măne soseșce aici, în port, un vapor mare și incapător. Ne îmbăreăun, ocolim țernul de gfur împregiur, și mergem înainte, tot înainte, — până la oceanul înghețat.

Maja. Dar n'o să veđi nici un peisaj, n'o să veđi nimic din viața. Și tocmăi astea voiaj sa le veđi.

Rubek (repede, silit.) Am veđut mai mult decât îmi trebuia.

Maja. Ai preferă o călătorie pe mare?

Rubek. Ori cum, tot e o schimbare.

Maja. Da, numai de ți-ar face ție bine.

Rubek. Mie? Bine! Da nu-mi lipseșce nimic, slava Domnului.

Maja (se scoală și s'apropie de el.) Și cu toate astea, îți lipseșce ceva, Rubek. Chiar tu trebuie să li simți.

Rubek. Și ce anume, dragă Maja?

Maja (la stapele lui, se apleacă pe spetea scaunului.) Ei, uite asta trebuie să mi-o spu tu. De cătva timp încoace rataceșci fara astempér. Nicaeri nu te simți bine: nici acasă, nici în lume. Fugi de oameni mai reu decât un silaștru.

Rubek (cam ironic.) Ei, cum de-ai observat?

Maja. Constatarea — asta o poate face ori cine te șcie. Și ce-i mai dureros, ca nu mai ai nici tragere de mima la lucr.

Rubek. Me 'nvinueșci și de asta?

Maja. Și când me gândesc cum lucrai altadata. De dimineața până seara — neobosit.

Rubek (posomorit.) Eh! Alta-data!...

Maja. Dar de când opera ta mareața a avut un succes atât de strălucit —

Rubek (dă din cap, gânditor.) „Ziua învierii”.

Maja. Și fama ei a străbatut în toata lumea, facéndu-te renumit.

Rubek. Poate ca tocmăi asta a fost nenorocirea Maja.

Maja. Cum așa?

Rubek. Când am creat capo d'opera mea (cu o violentă mișcare din mână, caet „Ziua învierii” e o capo d'opera. Sau cel puțin a fost la început. Dar nu. E și acuma chiar. Da, da, trebuie, trebuie să fie o capo d'opera.

Maja (privindu-l mirată.) Rubek, lumea întreaga șcie lucrul asta.

Rubek (scurt, contestând.) Nimic nu șcie această „lume întreaga”. Nimic nu e în stare să 'nțeleaga.

Maja. Ei, dar ori și cum tot presupune așa ceva

Rubek. Ceva ce nu-î de loc în operă. Ce nici nu mi-a trecut măcar prin gând. Și după ce ea nu pricepe, se mai și extasiază. (Murmurând, a parte.) Nu face să te muneșei într-una pentru vulg, pentru multime, și pentru lumea întreagă.

Maja. Creși că e mai bine să-ți mai demn de tine să schițezi doar din când în când câte-un bust așa — în treacăt?

Rubek (suride vesel.) Și dac' ar fi vorba: ceva ce lucrez acum nu-s totemai portret-busturi.

Maja. Ddeți șeie ce-or mai fi. De doi-trei ani încoace, de când ai sfârșit grupa imposantă și ai plecat de-acasă —

Rubek. Și cu îți spun că nu sînt adevărate portret-busturi.

Maja. Dar ce sînt atunci?

Rubek. E ceva suspect, ceva aseems în exteriorul și interiorul acestor busturi. Ceva misterios pe care oamenii nu-l pot vedé.

Maja. Așá?

Rubek (convins.) Numai eu pot să ved a cel ceva misterios. Și asta îmi mulțumeșce atât de mult sufletul! Luatú așá, ca exterior, aceste busturi aú, ceea ce se chiamă, „o isbitoare aseménare” în fața căreia oamenii se miră cu gurile căseate, (coboară vocea) dar în fondul cel mai nepétruns al lor nu sînt decăt niște prea cinstite schimonositudini de cal, niște caraghioase mutre de mágari, capete de căni, pocite, înguste, cu urechile pleostite, căpățini de porci îngrișati și imagini brutale, idioate, de boi.

Maja. Cu alte cuvinte, toate iubitele noastre animale domestice.

Rubek. Toemai așá. Maja. Aceste biote animale pe cari omul le batjocuresce, schimonosindu-le după asemúirea lui și cari la rëndul lor își bat și ele joc de om. (Golindu-și paharul de șampanie și rîdënd.) Și se găsese bogițași, oameni cinstiți, cari-mi comandá toemai astfel de opere de artá rafinată, pe care le cumpérá buni-bucuroși, cu preturi atât de fabuloase. Se cântărese cu aur cum se zice.

Maja (turnându-i în pahar.) Pfuu! Rubek, aide, bea și fi mai mulțumit.

Rubek (dă de câte-va ori cu mâna pe frunte, apoi se așează iar pe scaun.) Sînt mulțumit, Maja, cu adevărat mulțumit. Cel puțin într-unele privințe. (Tace un moment.) Căci ori cum, în totdeauna i-o mare fericire sa te șei liber, sa ai cu 'mbelșugare tot ceea ce dorești. În ochii lumii cel puțin. Nu-i așá, Maja?

Maja. Da, de sigur. În ori ce eas, asta-î prea de ajuns. (Privindu-l.) Îți mai aduci tu aminte de ce mi-ai promis în zina când ne-am înțeles asupra acestor chestiuni dificile?

Rubek (dă din cap.) Vorbeșei de căsătoria noastră? A fost un pas pe care l-ai făcut cu multă adevoință, Maja —

Maja (continuând neturburată.) Că voi merge cu tine în streinătate și vom trăi acolo din belșug. Mai îți mînte ce mi-ai făgăduit?

Rubek (clatină din cap.) Nu. Uite: nu mai șeiú nimic. Dar ce îți-am făgăduit?

Maja. Mi-ai spus că o să me duci pe un munte înalt, de unde o să-mi arăți toate bogățiile și frumusețile lumii.

Rubek (surprins.) Adevărat? Ți-am făgăduit și ție?

Maja (fixându-l.) Și mie? Dar cui i-ai mai făgăduit?

Rubek (indiferent.) Nu, nu... Vream să zie: ți-am făgăduit eu asta?

Maja. Mi-ai făgăduit c'o să-mi arăți toate frumusețile lumii și spuneai că toate acele frumuseți vor fi ale noastre.

Rubek. Erá expresiunea mea favorită pe vremea aia.

Maja. Cum? Numai o expresiune?

Rubek. Da. O expresiune din vremea de pe când umblam la școală. Ceva la fel cu amăgelile eu cari ademeniam pe copiii de pe lângă noi, când vream să me due la joc prin pădure ori pe deal.

Maja (privindu-l fix.) Voi ai, poate să me ademenesci și pe mine, pentru a te jueá?

Rubek (pe un ton glumet.) Ei, ia spune drept, Maja, nu ți-a plăcut gluma?

Maja (rece.) Eu nu m'am luat după tine numai ea să me joc.

Rubek. Cred și eu.

Maja. Și tu nu m'ai luat nici odată pe un munte înalt și nu mi-ai arătat —

Rubek (mecăjit.) Toate frumusețile lumii? Nu, negreșit. Uite, dragă Maja, vream să-ți destănușesc ceva: Tu nu ești toemai potrivită pentru escursiuni pe munți.

(Va urmá.)

IL. CHENDI ȘI C. SANDU.

C â n t e c.

*De cânt și eu vr'odată,
Nu cânt că nimeniú;
Ci dacú cânt vr'odată
Eú cânt rēșboiului.
El șeie bine dorul
Ce țes în gândul meú
Și-mă șeie bine gândul
Ce țes eu tot mereú.*

*Și dacú plâng vr'odată,
Nu plâng de sárăcie;
Ci dacú plâng vr'odată,
Eú plîng ce mi-î drag mie.
Și plîng și cânt d'odată.
Cînd țes în gândul meú;
Și țes eu pânza toată,
Dar plîng și cânt mereú.*

*Și ese valuri pânza,
Pe sul nu mai sânt fire
Și ese valuri pânza
Si-î albă și subțire.
E gata pânza toată,
Dar eu în gândul meú
Tot țes a mea iubire
Și cânt și plîng mereú.*

MARIA CIOBAN.

Inocențiu Klein.

DE EUDOXIU BARON DE HURMUZAKI.

(Urmare.)

În fața acestei cereri făcute de staturi, episcopul Klein a pus cu tot dreptul în evidență contradicerea dintre faptele marturisite și concluziunea logică trasă din ele. Dacă adevăr nobilitarii români uniți în virtutea proprietății de pământ, pe care o câștigaseră, erau socotiți în ceea ce privește privilegiile și scutițiile ca făcând parte din celelalte națiuni, este, așa dicea el, o invederată contradicere logică, ca principiul aplicat pentru un caz și pentru o stare să nu se aplice și pentru celelalte cazuri și stări. De ce adevăr regula, care se aplică în favorul nobilitării române, să nu se aplice și în favorul burghezului, țeranilor liberi ori al iobagiului român? Care e, în genere, justificarea principiului de a trata pe nobilitari altfel decât pe nenobili? În aceasta e pusă cheia problemei, dise episcopul. Combaterea privilegiilor nobilitare, fie ele chiar și ale vre-unui Român, aceasta nu vor staturile s'o facă — chiar și numai pentru că și-ar sgudu prin ea propriile privilegii. Emanciparea ori cel puțin desăreținarea parțială a nenobililor jignește înse adăne interesele particulare ale nobilimii înzestrate cu bunuri, care nu vrea să renunțe de buna voie la dijmă, la elacă și la alte servicii și dăjdii. Eră o anomalie, care pătrundea viața întreagă, că Românii uniți trebuiau să iee cu avutul și cu roadele muncii lor parte la întreținerea preoților protestanți și a celor reformați, în vreme ce propriii lor preoți se luptau cu miseria, ori că ei cu toate vredniciile lor nu puteau să ajungă la nici o pozițiune publică în provincie, la nici un drept cetățenesc și la nici o promovare ca membrii ai breslelor într'un oraș, față de care-și făceau datoria ca contribuabili; binele obștesc nu iartă jertfirea de bună voie a unor drepturi private atât de folositoare fără de nici o compensațiune. Căutând o cale mijlocie între aceste două curente opuse, staturile au făcut propunerca, ca în lege (Art. VI și VII ale proiectului împărătesc) să se vorbească despre inarticularea Românilor numai în termenii generali, iar nu cu toată precisiunea. Din dosul acestei propunerii ieșă la iveală gândul asemea de a lăsă lucrurile în starea lor de mai înainte, de a negă inarticularea ca fiind în adevăr făcută și de a zădărnici într'un chip ori într'altul silintele Românilor — cu toate privilegiile le li se vor fi acordând în urmă. O dovadă neîndoioasă despre asemenea gânduri ascunse au dat ei față cu un nou rescript al împărătesei. În octombrie 1743, Maria Theresia a confirmat diploma de uniune leopoldină de la 19 martie 1701, care prin sine și prin felul cum a fost executată, eră atât de inofensivă și de nevinovată; a trecut cu toate aceste mai mult decât un an fără ca statele să o fi luat la cunoștință, s'o fi publicat și s'o fi pus cumva în executare. Episcopul Klein și-a înorit deci cererea stăruitoare, ca Domnitoarea să pună în cele din urmă respectul legii mai presus de poftele private, să curme toate prigonirile și asupririle și să execute cu toată energia în deosebii inarticularea espresă a Românilor uniți fie ei clerici ori laici, și încorporarea lor în națiunea recipiată, cu care locuiesc împreună.¹

¹ Petițiunea Episcopului Ion Klein către împărătesa pentru încorporarea Românilor uniți în națiunile recipiate, dto 1744.

Deocamdată staturile adunate în dietă la Sibiiu și-au dat silința să neutralizeze proiectul de lege al guvernului prin suprimări și adăose făcute în Art. VI și VII și au făcut în deosebii adăosul atât de plin de înțeles, ca ordinul Iesuiților și episcopatul de Făgăraș să se mulțumească cu hotarele lor (suis limitibus contenti vivant). Episcopul Klein consideră asemenea încercări de modificare drept niște jigniri ale imunității bisericești, drept fapte, care stau în contradicere cu dispozițiunile canonice ale sinoadelor ecumenice, drept o călcare a usului stabilit de fapt, păzită fără de întrerupere și respectat în cursul vcaurilor chiar și de principii acatolicii în favorul episcopiei grecești din țară, drept o invederată mărginire a drepturilor, privilegiilor și scutițiilor acordate de principii și împărăți cu deplină valoare episcopatului, în sfârșit, drept o împotrivire față cu intențiunile invederate și serioase ale împărătesei atunci domnitoare. El a protestat deci cu hotărâre atât contra acestor hotărâri aduse de state, cât și contra altor deliberări ale lor, întru cât ele mărginau drepturile și libertățile episcopatului și ale clerului greco-unit și a adus acest protest al seii la cunoștință staturilor, citind actul de protestare în fața dietei.¹ În fața imputării ce li se făcea în protest, că zădărnicesc intențiunile invederate și serioase ale împărătesei, statele au fost cuprinse, din lealitate patriotică, de o mânie atât de vie, încât au cerut cu sgomot pățimas, ca episcopul să fie tras la răspundere pentru învinovățirea și protestarea îndrăsneată, pe care o făcuse contra unei întregi țări, și l-au amenintat cu măsurii extraordinare, ba chiar și cu siluirii pentru cazul, că nu va revoca. Întoamă precum toți steteau în fața lui, el stetea singur în fața tuturor și ura tuturor se concentra asupra lui. Gândindu-se la urmările rele și cedând dorinței de pace, episcopul Klein a făcut, ce-i drept, dară clerul unit și laicii, decum să fi fost mulțumiți cu aceasta, au declarat revocarea ca fiind siluită și nevalabilă și au renoit protestul după toate formele legale.

Ceialaltii catolicii din Ardeal au făcut și ei cauză comună cu uniții și au adresat prin agentul lor Hardt împărătesei o cerere colectivă prin respingerea formulării propuse de staturi în textul legii. Ei arătau în deosebii, că în urma acestei formulări religiunea catolică și, prin urmare, și cea unită perde avantajul important, care după legislațiunea de până acuma Aprobatorilor nu putea să i se conteste, dacă se aplică în mod consecvent principiul stabilit în ea, ca în comunele mixte, în care locuitorii erau de deosebite confesiuni, zidirea bisericii și veniturile bisericești să se cuvina aceleia dintre confesiuni, care covârșese în număr. Afară de aceasta, Iesuiții ar perde pe lângă drepturile și pozițiunea lor sigură și terenul sigur pentru activitatea lor atât de folositoare pentru binele bisericesc și pentru creșterea tinerimii; iar uniții ar fi degradați din pozițiunea de sclavi toleranți la cea de sclavi puși în lanțuri. Ba prin asemenea legi i s'ar legă chiar și împărătesei mâinile și ea ar perde putinta de a le veni și în viitor, ca până acum, catolicilor de rit roman ori grecesc prin ordinațiuni binevoitoare într'ajutor. Proiectul de lege al staturilor e, în genere, împotriva voinței lui Dumnezeu, căruia nu poate să-i placă, ca prin însăreținare peste puterile lor și prin sărăcire să li se iee Românilor

¹ Protestatio Episcopi Fogarasiensis Ioannis Klein contra Diae tales articulos, dto Căbinij, 4 Iunii 1744.

L A S O A R E.

mijloacele de a-ș trimite copiii la școală și de a-î pregăti pentru propovăduirea învățăturilor lui Dumnezeu; el e împotriva dreptului natural, care nu admite, ca cineva să fie obligat a purta alături cu ceilalți sarcinile publice, dar să nu fie părtaș și la drepturile și la avantajele publice deopotrivă ca celelalte națiuni; el e împotriva iubirii de aproapeși, când nu acordă unuia ceea ce dorește și profunde pentru ceilalți; e împotriva intereselor coroanei, căci prin această slăbire îl face pe supusul român incapabil de a mai purta sarcinile publice; e, în sfârșit, împotriva binelui obștesc, dacă el face pe un popor părtaș la legile țării numai acolo, unde el îl însărcinează, iar nu și acolo, unde ele îi sunt favorabile. Cu toate aceste supuși români nu au pretins nici odată, cum îi denunță staturile, egala îndreptățire cu domnii lor de pământ, ei au stăruit numai, ca să fie socotiți în ceea ce privește drepturile și datoriile în aceeași categorie cu ceilalți iobagi ai Maghiarilor ori ai Sașilor. De și deocamdată nu se poate înca da un răspuns sigur la întrebarea, dacă națiunea română ori cea maghiară e mai veche în Ardeal și care din amândouă a avut mai înainte drepturile și privilegiile ei, e mai presus de toată îndoiala, că toate trei națiunile și-au primit privilegiile numai ca fiind romano-catolice și că unele din ele au urmat a se bucura de drepturile lor și după ce s'au lepădat de catolicism. Altfel stau lucrurile cu Românii. Aceștia au fost dintru început escluși, ca șizmaticii, de la toate drepturile, au câștigat înse acum, după ce au trecut în majoritatea lor la legea catolică, capacitatea de a se împărtăși de aceleași drepturi, ba sunt chiar cu mult mai vrednici de ele decât Arianii (unitarii), Calvinistii ori Lutheranii, căci ei nu umblă după ocrotire și ajutor pe la puteri străine, cum ar fi Patriarhul din Constantinopol, în vreme ce aceia prea de tot des bat la poarta Englierei, la a Olandei ori la a Prusiei, cerând ocrotire. Poporul român și-a dovedit și astfel totdeauna fidelitatea, supunerea și alipirea față de Casa de Austria și s'a arătat vrednic de un tractament mai echitabil decât acela, de care a avut parte la statul, care peste un an de zile a amănat recunoașterea și publicarea diplomei de uniune. Cu ocaziunea prezentării actelor dietei pentru definitivă confirmare, împărăteasa găsește cel mai potrivit indemn pentru apărarea drepturilor și a pozițiunii bisericii catolice de ambe rituri; catolicii și uniții din Ardeal o roagă deci cu toată stăruința, ca să susțină cele două articole de lege (VI și VII din proiectul împărătesc) în formularea lor primitivă, să respingă modificările făcute de staturi și să înlăture din cel din urmă articol vorbele „praesentibus suis hierarchis et Iurisdictionibus ecclesiasticis“ care dă loc la îndoiele.¹

În urma înțelegerii luate între guvern și dietă, rezoluțiunea împărătesei, în virtutea căreia Românii uniți nu mai aveau să fie socotiți în viitor numai ca supuși tolerați, ci ca fiți adevărați ai țării, a obținut în anul 1743 deplina sancționare și recunoașterea puterii legale. Cu toate aceste puțin în urmă a obținut aprobarea împărătească și deplină vigoare a dispozițiune legală propusă în anul 1744 de dietă ca art. VI, care era mult mai puțin priincioasă pentru

interesele române și cele unite. S'a stabilit adevărat, ca Românii înzestrați cu privilegiu nobilitare să fie socotiți ca făcând parte din una din cele trei națiuni recipiate, care formează elementele constitutive ale țării, și anume din aceea, pe teritoriul căreia sunt cu domiciliul în virtutea averii lor imobile, deci ca ei să nu poată forma o a patra națiune: pentru ca înse sistemul ce era în Ardeal în vigoare să fie susținut, drepturile cuvenite celor trei națiuni nu aveau să li se acorde și nenobililor și nici acești locuitori (nenobili) ai țării, nici alți coloniști n'au să fie socotiți ca membrii ai națiunilor recipiate și ca părți integrante din ele. Într'un cuvânt, nobilimea română putea să fie socotită ca parte din o nobilime națională străină, totalitatea poporului român înse nu era băgată în seamă nici după numărul, nici după importanța ei.

În acest singur rezultat au culminat revindecările naționale cautate de episcopul Klein cu încordare atât de neobosită, revindecări, care, dacă s'ar fi realizat, ar fi trebuit să fie în folosul întregului popor din țara, de și după desbinarea confesională a Românilor, cele două părți ale poporului nu aveau să fie tratate la fel.

(Finca va urmă.)

Traducere de:

IOAN SLAVICI.

Lupta vieții.

*De vrei să lupți -- atunci luptă
Cu fruntea 'n sus ca ș-un stejar.*

*Să nu te clătină în credință,
Cum se clătină un răstar;*

*Credință dacă ai în suflet,
Atunci ai scump mărgăritar;*

*Credința te va mântui,
Credința ți-a aduce har .*

*Pe Ddca să-l ai în cuget,
Că el te-a scote din amar.*

*Comoara tu să ai în minte
Și 'n inimă să ai altar.*

*Să nu te depărtezi de vatră,
Că vatră-ă sacra focalar.*

*La vatră mama rana-ă leagă
Și lacrima ți-o șterge iar*

*Tu plin să fii de 'nțelepciune,
Din gură picure-ți nectar.*

*Nainte de-a rosti o vorbă,
Tu pune-ți vorba pe cântar.*

*Ma! bine fapte -- ca cuvinte,
Că faptele se spun mai clar.*

¹ Allerunterthänigst wehemüthiges Bitten deren in Siebenbürgen gesammlichen latini et graeci Ritus unitorum Römisch-Catholischen an die allergnädigste Königin und Frau Frau, dto Iuli 1744. Durch Agenten Hardt.

*Și bine tu te socoteșce
Când scoți din pungă un denar.*

*Dar gura ta să nu tânjească,
Abăt să nu fii de avar.*

*Și inima să nu 'nseteze,
Nici cît e firul de muștar;*

*Iar lumea dîcă ce va dice,
Oă lumea multe dîce 'n dar;*

*Tu ai să lupți - și ținta vieții
Să-ți lumineze cu un far.*

*Și liniștit tu ai să beați,
Să beați veninul din păhar!*

IOSIF STANCA.

Credințe. Eresuri. Obiceiuri.

— De la Beinș și Vașcoți în Bihor. —

Deochiū = diochiū (poteă) dîce: Bihoreniū noștri „ghiochet” (pocit). Puterea de-a diochiă ai oamenii, cari se nasc din femeile cari însărcinate fiind, nu închid ochii, ci privesc la preotul când face 'n biserică înecungurarea cea mare cu darurile prin maia bisericeii.

La nașcerea prorocului Ioan Botezătorul, (după vorba de obște Sânzienne) atunci se face la case din florile numite Sânzienne atâtea eununi, câte-s persoanele din casa, fiecare eununa se anumeșce pe numele câte unca persoane. Și a caruia eununa se vestejeșce mai îngraba, de acela e mai aproape moartea.

În presara dîlei **Prorocului Irimie** (1 maiu st. v.) a caruia dî se considera de poporul nostru de cea mai potrivita pentru alungarea strîgilor — ese mai din fiecare casa „câte un suflet” (limbașul poporului) și strigă 'n gura mare: „Audi me! (cel ce aude, fie el ori cine, răspunde: „aud me!”)

Primul dîce tara:

— Cine-t striga,

Dracu-l friga!

Pe frigare

De cea mare!

Care descântec îl rosteșce și cel al doilea.

Poporul crede ca astfel se și întempla cu cei ce-s strîgi, daca nu închid îngraba ușa casei. Pe asta s'ar eunoașce strîgoi 'n diua de Irimie. La unele sate, dar putem dîce: mai peste tot unde locuiesc Români, pun la casa — la uși, ferestri — la grajduri, ramuri verzi de goron (stejar) ori fag — și unii pun la grajduri și pe lesi rugi — pentru vaci. În presara de Irimie, acel lemn îl numeșce poporul peste tot „Arminden”.

Lemnul de dilnoc — îl pun la boi la jug, să să nu se dioata (chioata.)

Laptele sa nu-l dai din casa afara, fara a-l sură, prin ce se previne puterii farmecelor de-a duce laptele.

E bine să dai luminare și draculni, la noi are acel înțeles: ca și pe vrăjmaș trebuie să-l cinstim din când în când, sa ne facem ca nu șcim ca ne voeșce reul.

A tăia dracului bureți, a onoră și pe vrăjmasul de moarte — a face complimente și prinoase — și cu netede inimicului de moarte.

Sede dracul pe banii lui, adică e avar al dracului — încât flamânđeșce pentru dragul banilor.

Pare că a apucat pe Ddeu de un pieior, adică are mare bucurie la ceva lucru ce s'a întemplat pe plăcerea lui și voia lui — în așa măsură neașteptată.

A cui e sacul cu fărina și podul cu slănina.

La noi în Ungaria se dîce: Șcie Ddeu a cui e sacul cu fărina. Este o snovă că: a trait odată un fecior cu tată-seu într'o casă — ei ai fost morari — feciorul a avut maștilhoaic (vitrega), ea în toata săptămâna facca câte 3-4 liturgii de preseuri pe seama sf. bisericeii. (La o părechie îi dîce, la noi în Bihor: „o liturgie” de preseuri.

Odată dîce nevasta cătra fecior:

— Mei Ioane meu!

— Da ce va mai fi din noi — că noi nu mai dăm la sf. biserică nici o liturgie de preseuri!?

— Nu, dragă! — „pentru că Ddeu șcie a cui e sacul cu farina”, Ddeu are doue scări, „tot suie și coboară”, adică: Pe unul îl înalță, pe altul îl doboară scoboara — pogoara, — pe altul îl inavuteșce — pe altul îl saraceșce.

Firul vieții — se dîce ca ursitorile-l tore — și ursitorile-l taie, când moare omul.

Iad — la iad se dîce: că trece peste ceva punți 99 la numer — și la toate treaba vama platita.

Când moare cineva, îi țipa ban în groapă — și îi pune 'n țov de prui 1/2 crucer crepat — 'n vârful bătei, ca sa-și plateasca vama cu ei.

Peste sieriū i se da pomana o oala — ca pomana — blid — lingure — și o găina neagra.

Sub învierea a doua se înțelege la a doua judecata — la județ.

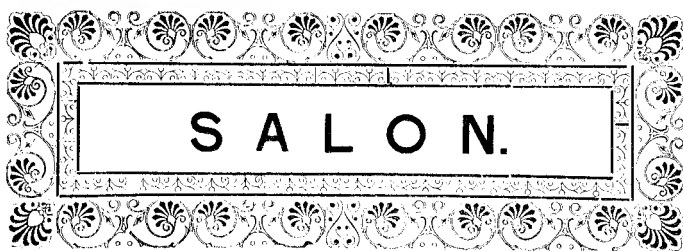
Vine mama pădurii — ceva urit de tot — peste mesura (îmbrosnat.)

Năluca, cine-și închipueșce ceva noaptea, se sparie din senin fara basa, îi mai dîce oamem ca îi fac baiii ochii — (adeca nu vede ce trebuie sa vadă, nu mai ce-t, ci ce nu-t).

VASILE SALA.

Leac contra paralisiei obrazului. Aceasta patina se manifesteaza prin o strîmbare urita a obrazului. Ea provine de multe ori din cauza unei receli sau din cauza unei lovituri aspre asupra obrazului. „Monitorul sănetații” recomandă a se electricisa nervul obrazului în fiecare dî cu o mașina electrica sistemul lui Gaif. Să se faca masaj de doue ori pe dî cu ulei de hiosciamii sau să se faca injectiuni sub pielea obrazului cu urmatorul medicament: Strichain nitricum, 5 centigrame, topit în 10 grame apă destilata. O injectiune pe dî.

„Eminescu pesimist, profet și economist“.

Dupa ce am sfârșit de citit cartea d-lui I. S. Ordeanu, cu titlul de mai sus, și am căutat să-mi dau bine seama asupra conținutului, mi-am dăd: să fiu sănetos, bacte, caei ai să veđi și ai să auđi înca multe, cât va trăi pământul nesupărat de cometa proorocita de fostul calugar, astronom și dr. Fallb,

Maestrul a dat și va mai da mult de lucru generațiilor viitoare și aceasta trebuie să ne mulțumească, pe noi Români din cale afara, caei fie ea pe de o parte prin discuțiu și cercetari, se face lumina, iar pe de alta, aceste discuțiu având de obicei Maestrul și opera sa, natural că începem a ne da seamă măi bine cât de mare a fost Eminescu în mijlocul nostru și debarasându-ne de ori ce pasiune, să-l proclamăm de la frunțile craieșei, până la talpa țării (inteligența) cu mintea senina: geniul nefericit al neamului românesc.

Din acest punct de vedere cartea d-lui Ordeanu e bine venita, pentru care cuvânt îi adresăm de măi înainte mulțumirile noastre.

Puțin importa, dacă dl Gherea, în studiile sale critice, măsora pe Eminescu prin prisma sa „socialistă, trăgând spuza pe turtă socialismul și cautând să traga de păr din doina lui Eminescu conchisii favorabile socialistilor, adicatelya cosmopolitismului (Ordeanu: pag. 37): ori, ca dl Patrașcu îl priveșce prin prisma „artistului“, care vede în Eminescu acela ce a trebuit să fie în realitate, pe artistul deseversit, dotat cu toate calitățile și defectele sale și pe cari criticii ante-mergatori ai maestrului, dl Ordeanu se supera grozav de mult, luându-i la vale: ori că dl Ordeanu, pentru ca să vadă și măi bine decât predecesorii sei astrul din înălțimea sa, și-a construit o luneta magnifica economica-naționala.

Puțin impoarta, dăe toate aceste, având fiecare libertatea sa-si susție opiniunile ce-l calauzesc.

De oare-ce înse opera lui Eminescu este o comoară naționala, la care avem cu toții drept egal de moștenire, de aceea voim să ne înțelegem cu bine, când noi urmașii observăm cum unii au pretenții de drepturi absolute asupra moștenirii lasate, nerecunoscând nici o firimatura de drept din ceea ce ne aparține tuturor.

Unul din acești pretențioși este și dl Ordeanu.

În privința opiniei criticeilor de a atribui pesimismul lui Eminescu, unii vicți lui zbucumate și miseriilor prin cari a trecut; alții amorurilor sale nenorocite; alții influenței pesimismului lui Schopenhauer etc. dl Ordeanu se pronunță scurt și cuprinător: „Câte pareri, atâtea greșeli“ și că Eminescu nu simțea nici odata miseriile ce-i curgeau droaie pe spinare (!)

Și desfăcându-i persoana în două: în partea brută, naturală, de care nu se îngrijiă de loc, de loc, nici de mâncat, nici de mbrăcat, nici de dormit; și în partea neamului, de care s'a îngriji și a cultivat-o, conchide că, măi toate posesiile lui, fie de dragoste sau de alt gen, se refera la starea economică a națiunii. Astfel, când Eminescu scrie:

În geamul toți ce strălucia
Priviți atât de des:
O lume întreagă înțelega,
Tu nu măi înțeles.

Dl Ordeanu ne spune că, poetul făcea aluzie la țara — înainte de a intra în fond, să-mi dea voce eminentul agronom să-l întreb, rugându-l să binevoiască a-mi răspunde: ticluit-a vre-odata în viața dsale vre-un crampeiu de poezie de dragoste, să-mi arate și mie cum a conceput-o?

Țara a venit să-i mișce coarda inimii, sau „ingerul cu părul blond“?

„Aceasta poezie trebuie ea luată în înțelesul propriu al cuvântului“? se întreaba dl Ordeanu și tot dsa răspunde: „De loc! E absurd să credem că Eminescu oră capabil să treacă de multe ori pe la geamul unui ideal, făcându-i curte (!)“

Nu me mira de loc opinia d-lui Ordeanu, cu deseversire cronată, de vreme ce n'a fost și nu poate fi macar un simplu versificator. Eminescu și ori-care poet-geniu, stimat d-le Ordeanu, n'a putut și nu va pută să scrie nici un vers macar, care să supraviețuiească, înainte ca obiectul dragostei sale să fie întrat în domeniul simțurilor.

Cum? Dta cređi, ca unui poet-geniu la vârsta de 22 de ani, nu i e permis să facă curte unui ideal? Dar ai citit dta viața lui Goethe, lui Lord Byron, și altor corifei ai lumii, să afli originea poeziilor erotice, să veđi, dacă ai socotit ea e o înjosire pentru genialitatea lor de a face curte idealului lor? Te-ai interesat să afli cine a fost Petruca și ce a făcut ei ea să între în grațiile Laurei?

Auđiți dv.? Unui poet ca Eminescu să nu-i fie permis să facă curte și când din inima lui fulgera lumini eterne, să nu poată gândi la copila „cu ochii mari, cu părul blond“?

Dar atunci, după dta, e un pseudo-poet, e un fațarnic, un fariseu al artei, un ipocrit nesuferit și noue nu ne trebușce să adorăm asemenea semidei.

Arta reclamă în primul ordin sinceritate înaculată și ea nu voeșce să știe nici de țara, nici de starea ei economică puțin înfloritoare, când în inima arde focul dragostei pentru ochii negri adânci ca marea sau albaștri ca seninul cerului din luna măi; precum nu voeșce să ia în seama pentru moment, aceste obiecte când, cu aceeaș sinceritate, gasese resunet în inima poetului bucuriile sau durerile națiunii sale și astfel resare minumatul „Peneș Căreanu“ astfel:

„De la Nistru până la Tisa
„Tot Românul plânsu-mi-s'a.

Cu alte cuvinte, amorul ingerului blond e o socoteala deosebita de amorul națiunii și celelalte.

Arta și bunul simț ne învața să fim sinceri, nu fațarnici și ipocriți.

Și cum să nu me supăr pe dta, d-le Ordeanu,

când am vedut, cum ne depozedezi de partea cea mai sublimă din ce ne-a lasat maestrul, propovăduirea celor săraci cu duhul, hrana dtale agronomică-națională, ca Eminescu se adresează țerii, când dice :

De-or trece anii, cum trecură,
Ea tot mai mult imi va plăce;
Pentru că 'n toată-a ei faptură
E-un nu știu cum și nu știu ce.

De-aceea una-mi este mie,
De ar vorbi, de ar face;
Dac' al ei glas e armonie,
E și 'n făcere-un nu știu ce.

Ce are a face acel sublim : „nu știu cum și nu știu ce” cu economia dtale națională — Ce are a face griva cu opurile!

O! dle Ordeanu! Îngrijiți-ve, pentru Dumneđu, de cultura hameului, a sfeclei, de industria zahărului, de agiu, de societăți cooperative, dar lasați-ne în numele lui Hristos, altarul poeziei neprofanat!

Ne-a fost dat să vedem opera maestrului comentată, ca să nu die macelarită, de agronomi, în sensul vederilor lor economice.

„La Dumneđu și în țara românească totul e posibil” tot vorba dtale, des repetată în cas

Dar sa mai ascultăm din frumoasele „Cantații” ale dle Ordeanu, ca să avem cum înțelege de ce poezia „Cantații” are o mare valoare artistică, și să vedem

Vino în casă, vino, cu norocul meu, mă-aruncă
„De la siml tei cel dulce floarea veștedă de lună,
„Ca pe coarcele chitarei răsmand încet să cadă,
„Ah! atât de albă noaptea, par' c'ar fi cădat zăpadă.

„Cavalerul-România”, ori mai bine dis Dacia, da tricoale Castelului singuratic și copilei Românilor din Castel”, dice dl Ordeanu.

Ce prapasin o mai fi și astea, vor eselamă cetitorii! Stați, le voiti răspunde eu, că n'am ispravit, de aceea sa-l urmam:

„Brat la brat pășese alături, le stă bine la olallă,
„Ea frumoasă, și el tiner, el înalt și ea înaltă,

și după ce înșira cea mai frumoasă pagină erotică ce s'a scris în literatura vre-odată, dl Ordeanu ne spune că aceasta eră dragostea românului cu țara lui —

Și urmând pe tema aceasta, denaturând și falsificând sentimentul cel mai sublim al poetului, care i-a mișcat coarda sa ne lase noue comori neperitoare, dl Ordeanu ne mai spune că, nimeni nu l-a înțeles pe Eminescu afară de dsa (?) Căci înțelesul poeziilor eminesciene zace în simbol: acesta e nodul gordian al poeziei și dl Ordeanu e mândru că l-a deslegat: „Nefacându-se disecția poeziilor lui Eminescu, negăsindu-se firul electric ce le conduce și susține, ne-explicându-se simbolul lor, toți criticii de până acum dibușe pe întunerie și dl Ordeanu pune punctul pe z.

Avem dar: economie iar nu dragoste în poesia lui Eminescu.

Ce rătăcire, Ddeule!

Să-mi permită acum dl Ordeanu să adaog și eu ceva la filipica dsale:

Că dacă criticii lui Eminescu merg pe dibuite pe urmele sale, apoi autorul cărții, cu care me răs-

boesc, nu merge de loc și toamai de aceea diceam mai sus, că fiecare să facă ce poate: unul să cultive sfeclele, altul artele și sunt sigur ca țara și neamul nu vor pute decât să meargă înainte spre progres.

Ca Eminescu marele poet a fost și un economist de forță — asta e altă socoteala.

Când eră dispus și vesel, i observase amicii și el răspundea că se gândeșce la musa, la copila balae, cu forme rotunde; când eră trist și gânditor, el spunea că se gândeșce la istorie, la țara, dle Ordeanu, da la țara și la starea ei economica, după voia dtale.

Un mare artist le simte și le vede pe toate și în timpul mai mult sau mai puțin scurt cât se află printre noi, el trece prin toate stările sufleteșci: de multiplicitatea în variațiunea subiectelor.

El are momente de iubire sublima pentru neamul lui, evocă marea timpurilor trecute, trezindu-se din letargie; dar când e vorba de iubirea lu intimă, care are de obiect copila Laura, Beatricea, sau alte madone reale, sau născute în leagănul visurilor poetului, apoi în latari falsificatorii adevărului.

Poetul, neținând șama de sinceritate, când intră în templul artei, și căutând să umble cu șoalda, sau cu simboalele dtale, el nu poate damui mult timp la starea aceasta, căci fără voce i se arată ușa.

„Ori vorbeșce cum ție-e portul,

„Ori te-ai ară cum ție-e vorba” dice un vechiul meșteșug românesc.

Unu... mir, cum... de...
minte dicătoare de mare...
că te-ai fi gândit la alt-ceva; nu... de șama în domeniul economic, în care constă... cere că ești tare și lasa în pace opera maestrului, cu toate că și așa nu perde nimic din valoarea sa, nici din înțelesul ei adevărat fiecare; dta sustii, cu așa mândrie, că ai înțeles-o, — așa cum înțeleg eu chinezeșce, fără superare și la drept vorbind.

PETRU VULCAN.

Ilustrațiile noastre.

Titu Maiorescu. Săptămâna trecută dl Titu Maiorescu ș-a serbat a 60-a aniversare. Din incidentul acesta, colaboratorii revistei „Convorbiri Literare” s'ai dus în corpore la dsa, pentru a-l felicita. Dl P. Missir, ne spun diarele bucureșcene, a presintat în numele colaboratorilor un mare volum, conținând scrieri de-ale tuturor care direct sau indirect s'ai resimțit de influența distinsului critic. Volumul, foarte elegant tipărit, legat în piele, poartă inscripțiunea: „Lui Titu Maiorescu, Omagiu, 15 februarie 1900”. Ne asociam și noi din toata inima la felicitările ilustrului bărbat de litere și drept stima ilustram pagina de frunte a revistei noastre cu portretul seu. Dl Titu Maiorescu, fiul lui Ioan Maiorescu, s'a născut în Craiova la 1840. A studiat la Viena, unde a făcut cursul în Academia Theresiană; apoi la Berlin, unde a studiat filosofia și un urmă la Paris, unde a obținut licența în drept. Încă studiând la Berlin, a scris și publicat în limba germană o lucrare filosofică. Întorcându-se în țară, a deschis la universitatea din Bucureșci o serie de conferențe asupra esteticei. Apoi fu numit profesor la universitatea din Iași, unde își

intemeiã reputațiunea, înființând societatea „Junimea“ care scoase apoi revista „Convorbiri Literare“ unde a scris o mulțime de critice. Serierile sale de frunte sînt: Poesia romãna, Contra școalei Bãrnuții, Critice și Logica. E membru al Academiei Române, încă din 1868. A avut un rol mare și în politicã, fiind mai de multe ori deputat, senator și ministru. E unul din cei mai renumiți oratori ai României. Face practica advocaționalã și totodată e profesor la universitatea din București.

La soare. Un tablou de varã. Este atît de plãcut a gîndi arna la varã, cînd razele de soare te invitã afarã sa te desfetezi în frumusețile naturei. O grãdina înflorita se presintă întipuirii noastre, în ea șede o copila tinera și grațioasa și lucreazã. Cît farmec! Cãta poesie respira totul!

LITERATURĂ.

Cea mai nouã piesã a lui Ibsen în românește.

Epilogul dramatic al marelui dramaturg Ibsen, despre care s'a vorbit în nr. 4 din anul curent al revistei noastre, s'a tradus și în românește. Anunțând aceasta cu placere, noi avem și o bucurie specialã, care traducerea se publica întõia-ora în „Familia“. Ca ori care piesa a autorului, astfel și lucrarea aceasta este un eveniment literar, care s'a apretuit de cele mai ilustre condeie ale națiunilor mari: de aceea o bunã traducere a ei, este un câștig pentru literatura noastră. Traducătorii dñi H. Chendi și C. Sandu, s'au achitat cu succes de însarcinarea ce ș-au impus; traducerea ce ne ofer, reoglindeșce în o bunã româneasca, toate calitãțile profundului cugetãtor. Titlul adevãrat al piesei, precum s'a scris, este „Cînd noi morții înviam“, înse traducătorii l-au schimbat în „Ziua învierii“ pentru simplificarea frasei germane, din care limbã au tradus, remãnînd cu toate acestea în perfecta conglãsuire cu textul. De sigur publicul nostru cetitor va primi cu placere aceasta valoroasa lucrare, a carei publicare o începem în nr. acesta.

Academia Romãna deschidîndu-și sesiunea generalã în 7/20 martie, dl I. Kalinderu, președintele comisiunii premiilor, a adresat membrilor comisiunii, precum și altora, cari au fost rugați sã cerceteze unele lucrari, urmatoarea scrisoare: „București, 18 februarie 1900. Domnule coleg, Imi permit a ve rugã „sa binevoii a depune cel mai târziu pãna la 7/20 martie, ziua deschiderii sesiunii generale, rapoartele „cu cari sînteți însarcinați de comisiunea premiilor. „Aceasta este necesar spre a se înlesni facerea raportului general și spre a se putè, înca de la începutul sesiunii, luã de comisiune decisiuni în privința „operelor ce au sã fie propuse Academiei pentru premiare. Este bine din toate punctele de vedere, ca „discuțiunea asupra premiilor sã se poatã face pe la „mijlocul sesiunii, nu în grabã în ultimele zile, ca în „anii trecuți. Rãmân al domniei voastre coleg devotat I. Kalinderu“.

Societatea geograficã romãna din București, una din cele mai importante instituțiuni sciintifice-culturale din Romãnia, se va întruni în adunare generalã sub președința regelui Carol, în sala de ședințe a senatului, la 5/18 și 6/19 martie, orele 8 și jumetate. Programa: Duminecã, 5 martie. 1, Rapor-

tuł anual al dlui secretar general George I. Lahovari. 2, Dl Gr. G. Tolescu: Nouc cercetãri asupra geografiei antice a Daciei. 3, E. Nestor Urechia: Drumurile noastre. Lunã, 6 martie. 1, D. B. G. Assan: Convenția între Statele-Unite ale Americii de Nord, Rusia și Romãnia. 2, Dl G. Adamescu: Activitatea profesorului Ioan Geniie. 3, Dl Albert C. Ghica: O cãlătorie în Maroc în 1896. 4, Ședința intima pentru chestiile administrative și financiare ale societãții.

Documente privitoare la istoria Românilor e titlul unui nou volum de documente istorice, care se publica la București ca urmare la colecțiunea lui Eudoxiu Hurmuzaki. Suplimentul II, volumul III. Fascioara I. 1641—1703. Documente culesc din arhive și biblioteci polone. Coordonate, adnotate și publicate de Ioan Bogdan, cu traducerea franceza a documentelor polone de I. Skupiewski. Sub auspiciile ministeriului cultelor și instrucțiunii publice și ale Academiei Române. București 1900.

Climatologia României. Din publicațiunea dlui St. C. Hepites, membru corespondent al Academiei Române: „Materiale pentru climatologia României“, care se tipareșce cu cheltuiala Academiei Române, au aparut doue broșure: XI. Reparațiunea ploii pe districte și pe basenuri în Romãnia în anul 1898 st. n. — XII. Clima Brailei.

TEATRU.

Concert și reprezentație teatralã în Coșteiu. Reuniunea de cetire și cãntari din Coșteiu aranjeazã la 10 martie n. concert și reprezentație teatralã în localul școalei de acolo. Corul reuniunii va cãntã compoziții de Musicescu, I. Vorobchievici, I. Vidu și C. G. Porumbescu. Apoi se va juca „Vistavoul Marcu“ comedie în 3 acte de T. Alexi. După reprezentația teatralã urmeaza petrecere cu dans.

Reprezentație teatralã în Cenade. Fruntașii poporului din comuna Cenade, dimpreuna cu învõtãtorul lor Nistor Tutela, au aranjat în luna trecuta o petrecere popularã, jucãnd piesa: „Ruga de la Chișeteu“ comedie popularã într'un acteu cãntecce și joc de Iosif Vulcan. Succesul, precum aflam, a fost deplin și a lãsat urme foarte plãcute în publicul ascultator.

Reprezentație teatralã în Pustiniș. Tinerimea romãna din comuna Pustiniș în Torontal a dat sub conducerea învõtãtorului Teodor Daul o reprezentație teatralã cu „Noaptea de Sfãntul George“ comedie în 3 acte de Th. Alexi. Asta a fost acolo prima petrecere popularã româneascã.

Reprezentație teatralã în Lupeni. Învõtãtorii gr. cat. romãni din Jiul-de-sus au aranjat la 4 martie în Lupeni reprezentație teatralã, jucãnd piesele: „Calea dreaptã e cea mai buna“ comedie de A. Kotzebue, localizatã de Darabant; „Negustorul și țãranul“ dialog; „Otrava de hãrciog“ comedie de Ant. Pop.

Seratã musicalã-declamatoricã în Feldru. Reuniunea de cetit și de cãnt, care este sã se înființeze în comuna Feldru, a aranjat acolo în luna trecutã o seratã literarã-declamatoricã, în care s'au cãntat și s'au declamat, apoi s'a predat monologul „Soldan viteazul“ de V. Alexandri. După seratã a urmat dans.

MUSICĂ.

Concertul din Cluș. Tinerimea română universitară din Cluș a dat la 27 februarie un concert în otelul „Central”, cu următoarea programă: 1. *a*, „Marș ostășesc”, de N. Popovici; *b*, „Noaptea”, melodie franceză, executată de corul tinerimei. 2. „Suvenirii din Melhadia”, solo de flaută, executat de stud. jur. A. Bogdan, acompaniat la pian de stud. med. L. Domide. 3. „Ziua învierii”, poezie de G. Coșbuc, declamata de stud. jur. G. Repede. 4. „Nor de vijelie”, de W. Humpel, exec. de stud. fil. V. Meruț, acomp. la pian de dsoara Valeria Roșescu. 5. „Fragmente din trecut” — secolul al 18-lea — conferința de stud. jur. Aurel Oprea. 6. *a*, „Largo”, de Ioachim Raff; *b*, „Siciliana” din „Sonata appassionata”, de Vieuxtemps, solo de violina exec. de stud. jur. I. Cl. Iuga, acompaniat la pian de dsoara Valeria Roșescu. 7. „Mocanul la biserică”, anecdota de Th. Speranță, declamata de stud. matem. G. Tocitu. 8. „Cântecul marinarilor”, de T. Flondor, executat de corul tinerimei.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Jubileul de 50 de ani al gimnasiului gr. or. Anul acesta se împlinește 50 de ani de la înființarea gimnasiului românesc din Brașov, care are o importanță deosebită în viața noastră culturală și științifică. În această aniversare se sărbătorește anul școlar prin frumoase festivități școlare și culturale. Tot atunci se vor pune bazele unui internat pentru elevii săraci și sîrguincioși, drept augmentare a Mesei studenților, sprijinită cu atîta căldură din multe părți. Din incidentul acesta, al profesor Andrei Bărsan, va scoate la lumina monografiei școlilor din Brașov, o serie de importante probleme culturale noastre. De Bărsan vor fi scoase și alte școli curente anume pentru acești băieți și va achiziți de sigur cu deplin succes de însusirea co-ă primită.

Catedrala din Sibiiu. Știut este, serie „Telegraful Român”, ca consistoriul arhidiececesan a publicat încă asta vară concurs pentru zidirea catedralei. Concursul cu 3 premii a avut rezultat multumitor, încât au încurs de tot 31 planuri. Cele mai multe sînt din Bpesta, unele din Viena, Zürich, Eperies, Arad, Sibiiu, Cernăuți. Din România a sosit numai unul de la Cămpulung. Cele mai multe proiecte sînt în stil rusesc cu cupole în forma cepei, altele sînt combinațiuni cu elemente de stiluri apusene. Multe prezentează particularități interesante și rare. Toate la oalta formează o mică expozițiune, care merită atențiune generală. De aceea consistoriul arhidiececesan a și decis expunerea lor în odăile cancelariei mitropolitane din casa tipografiei. Pentru examinarea lor, pentru facerea propunerilor cît pentru premiare și pentru indicarea proiectului vrednic de acceptat spre executare, s'a designat un juriu de 3 experți: 1, Dl Ignatiu Alpăr, arhitect în Bpesta. 2, Dl Zoe I. Pușcariu, inginer în București. 3, Dl Dominic Varró, inginer în Sibiiu. Acest juriu s'a întrunit la Sibiiu în 8 martie n., spre a-ș începe lucrările. Propunerile juriului vor fi examinate de ancheta pentru zidirea catedralei și de consistoriul arhidiececesan; iar cuvîntul ultim este rezervat sinodului arhidiececesan.

C E E N O U.

† Lucreția Suciu măritată Rudow

talentata noastră poetă, care s-a făcut un nume bine cunoscut și dincolo de Carpați, a încetat din viață în Oradea-mare, la 5 martie n. în etate de 40 ani, lăsînd în jale adîncă pe bătrînul seii parinte protopresbiterul în pensie Petru Suciu. Fiică a reposatei Maria Suciu, care asemenea avuse aptitudini poetice, dînsa a apărut în literatură prin anii optzeci, întrecînd pe muma-sa atît prin fondul cît și prin forma versurilor sale. Sub impresiunea gîndirii profunde a lui Eminescu, dînsa a fost cîntăreața unei dureri mistice, care a însoțit-o toată viața. Înainte cu vr'o zece ani s'a maritat după scriitorul german Rudow, cu care s'a cunoscut prin corespondența și care a venit apoi din Germania aici, unde a învățat limba română și unde a murit anul trecut. Reposata s'a publicat aproape toate poeziile în „Familia”; a scos la lumina și un volum. După ce s'a maritat, a scris puțin. Înainte de doi ani a fondat în Oradea-mare o revistă intitulată „Foaia Literară”, care înse n'a fost sprijinită și a încetat. Cea din urmă lucrare a sa este un roman din viața socială a Românilor din Bihor. În timpul din urmă a bolnavit mult și moartea i-a curmat viața. În ziua sfîrșitului ei, în dimineața în 7 martie, a fost parte tot publică al românesc din Oradea-mare. Tot în ziua aceea a prezentat un discurs de adio bine simțit. În amintirea ei.

Adunarea generală a „Bihorenei”, instituit de ea și reconștit în forma actuală, a ținut la Săsești n. sub conducerea reprezententului Iosif Vulcan, la ora 54 de acțiunari, care reprezentau 549 voturi și aproape 100 de acțiuni din comitatele Bihor, Arad, Sălajiu, Timiș și Csongrad, toate în afară din departamentul nostru sînt de pe com. vicarului Atimpiu Barboloviei și directorul „Silvaniei” Andrei Cosma din Șimleu, vice-colonelul auditor Mihăițan din Timișoara, protopopul Gavril Lazar de Purcureș din Sanislău, parocul Augustin Beleş din Șimand, Caciula primul comptabil al „Economului” din Cluș. Adunarea a decurs în ordine perfectă, luându-se cu recunoștință act de frumosul progres al institutului, aprobându-se bilanțul pe care l-am publicat și votându-se absolutiv direcțiunii și comitetului de revisiune. Acțiunarii primesc 5% după ratele plătite, începînd cu a treia, de la inactivarea institutului. În direcțiune s'au ales, în locurile vacante, dnii Antoniu Palladi și dr. Nicolae Popovici; iar în comitetul de revisiune dnii: Toma Păcala, Sava Raicu, Samuil Ciceronescu, dr. Florian Duma (nou) și Petru Popescu (nou.)

Premiile „Familiei”.

Avisăm pe abonantii nostri, că în săptămîna trecută administrația foil noastre a trimis tablourile, pe care le-amă anunțat ca premii pe anul curent, tuturor care le-au cerut, răspundînd costul de expediție.

Amîndouă tablourile acestea represintă mari momente din istoria Moldovei și anume din vremea lui Ștefan cel Mare.

Cu prilegiul intrării lor în casele românești, credem că va fi bine să dăm și oareș-cari explicațiuni.

„**Ștefan cel Mare și Aprodul Purice**“, primul nostru tablou, copiat după originalul lui Ioanid, se întemeiază pe o vechiă legendă moldovenească. Conform legendei: „Ștefan cel Mare, în bătaia ce-a avut la Șcheia pe Siret, a bătut cumplit pe dușmani; dar cu mare primejdie a vieții lui, căci i-a fost cădut calul în luptă: iară un Purice aprodul i-a dat calul lui; și Ștefan nu putea îngraba încalecă, fiind om mic de stat. Atunci Purice aprodul i-a dis: „Doamne, eu me voi face o moviliță și vino de te sue pe mine și încalecă!“ Ștefan Vodă s'a suit pe dânsul, a încalecat pe cal și disese lui Purice: „Sărace Purice, de oi scapă eu, atuncea și tu ți-i schimbă numele din Purice — Movilă“. Și a dat Dumnezeu de au scăpat amândoi; și l-a și făcut boer, armaș mare, pe Purice, și dintr'aceel Purice aprodul s'a tras neamul domnesc al Movileștilor“. Pictorul ne arată tocmai momentul, în care — în focul bătăliei — Ștefan cel Mare, ureat pe cal, adresează acele cuvinte aprodului Purice, aplecat jos.

„**Ștefan cel Mare pe patul de moarte**“, al doile tablou-premiu al nostru, opera pictorului transilvănean Sava Henția, o compoziție superioară celeialalte, reprezintă istoricul moment când Ștefan cel Mare, simțindu-și sfârșitul vieții, dă povețe fiului său Bogdan, ca ajungând la domnie, cu care sa țină dintre popoarele ce împrejmuesc neamul românesc.

Ambele tablouri, cam de 70 cm. de nalte și de 90 de lungi, se impun prin mărimea lor și esecutate în 16—18 colorii în institutul de arte grafice Carol Göbl din București, au să decoreze frumos casele românești.

Valoarea lor este **4 florini**; abonanții „Familiei“ le primesc **gratuit**, dacă drept spese de transport și de francare trimit, pentru primul *1 coroană*, pentru al doile *60 fleri*.

Cei ce comandează ambele, primesc — fara sa mai plătească nimic — al treile tablou, „Regina Elisabeta a României“ în costum național.

Numai acei abonanți au drept la tablourile aceste, cari respund prețul de abonament pe un an sau cel puțin pe 1/2 de an înainte.

Un abonant numai câte un tablou își poate comanda din fiecare și dacă a primit unul, nu-l mai poate care și a doua oara.

Cei ce ne trimit abonamentul numai pe trei luni, chiar și dacă îl achita regulat pe anul întreg, nu au drept la tablourile aceste.

Tot în săptămâna trecută s'au trimis și cartile oferite cu un preț foarte redus, de cari se mai afla încă puține exemplare la dispoziția abonanților noștri de pe un an și de pe jumătate de an, cu condițiile anunțate în nr. prim din anul curent al foii noastre.

EDITORA „FAMILIEI“.

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN**. (STRADA ALDĂS NR. 296 b.)

PRIMARIA COMUNEI BUCURESCI

Direcțiunea Comptabilității

SITUATIUNEA

Veniturilor comunale la 31 jan. 1900 comparativ cu acelea din perioada corespunzătoare a anului 1898—1899

Capitolul	NATURA VENITURILOR	Evaluarea bugetară anuală 1899—1900	INCASĂRI			DIFERINȚE	
			1899—1900	1898—1899	Plus	Minus	
I. Venituri ordinare							
1	Venituri directe	1440700	839539 86	867921 23			28381 37
2	„ indirecte (accise)	8177200	6486057 30	6811100 95			325043 65
3	„ din bunuri comunale	641500	585507 45	587735 30			1227 85
4	„ „ servicii comunale	1236500	971185 50	956587 01	14598 49		
5	Subvențiuni	561252	390741	419484			28743
6	Contribuțiuni pentru drumuri	1615000	951687 46	1103775 54			152088 08
II. Venituri extra-ordinare							
7	Venit. cu destinațiune specială	160875 10	135627 70	134715	912 70		
8	Diferite venituri	116000	123925 01	104319 83	19605 18		
9	Parte din lei 1.296.565. excedentul banesc al Exerc. 1898-1899	727613 40	727613 40		727613 40		
—	Rămășițe din exerciții închise	—	94201 19	130768 45			36567 26
	Total	14676640 50	11307085 87	11116407 31	762729 77		572051 21

Se certifică

Plus lei 190.678.56

p. Director C. Demetrescu.

p. Șeful biroului scriptelor C. Catzian.

* Din excedentul Exerc. 1898—1899.